

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MACIEJ SZPUNAR
της 10ης Μαρτίου 2016¹

Υπόθεση C-12/15

Universal Music International Holding BV
κατά
Michael Tétreault Schilling,
Irwin Schwartz,
Josef Brož

[αίτηση του Hoge Raad der Nederlanden (Ανώτατου δικαστηρίου των Κάτω Χωρών) για την έκδοση προδικαστικής απόφασης]

«Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης — Δικαστική συνεργασία σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις — Κανονισμός (ΕΚ) 44/2001 — Άρθρο 5, σημείο 3 — Αδικοπραξίες ή οιονεί αδικοπραξίες — Τόπος όπου συνέβη το γενεσιουργό της ζημίας γεγονός — Αμιγώς περιουσιακή ζημία»

I – Εισαγωγή

1. Είναι παγκοίμως γνωστό ότι το σύστημα του προσδιορισμού της διεθνούς δικαιοδοσίας σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, το οποίο καθιερώνει ο κανονισμός (ΕΚ) 44/2001², στηρίζεται στον γενικό κανόνα του άρθρου 2, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού, κατά το οποίο τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος κράτους μέλους ενάγονται ενώπιον των δικαστηρίων αυτού του κράτους μέλους και ότι μία από τις εξαιρέσεις από τον κανόνα αυτόν βρίσκεται στο άρθρο 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001, δυνάμει του οποίου, ως προς τις ενοχές εξ αδικοπραξίας, πρόσωπο το οποίο κατοικεί στο έδαφος κράτους μέλους μπορεί να εναχθεί σε άλλο κράτος μέλος ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου συνέβη το ζημιολόγο γεγονός.

2. Το βασικό ζήτημα της παρούσας υποθέσεως είναι εάν περιουσιακή ζημία που προκλήθηκε εντός κράτους μέλους κατόπιν παράνομης πράξεως που διεπράχθη σε άλλο κράτος μέλος μπορεί, αυτή και μόνη, να θεμελιώσει διεθνή δικαιοδοσία δυνάμει του άρθρου 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001.

II – Το νομικό πλαίσιο

3. Το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001 ορίζει:

«Με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος κανονισμού, τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος κράτους μέλους ενάγονται ενώπιον των δικαστηρίων αυτού του κράτους μέλους, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους.»

¹ — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

² — Κανονισμός του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ L 12, σ. 1).

4. Το άρθρο 5 του ίδιου κανονισμού ορίζει τα εξής:

«Πρόσωπο που έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους μπορεί να εναχθεί σε άλλο κράτος μέλος:

[...]

3) ως προς ενοχές εξ αδικοπραξίας ή οιονεί αδικοπραξίας, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου συνέβη ή ενδέχεται να συμβεί το ζημιογόνο γεγονός:

[...]».

III – Τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

5. Η Universal Music International Holding BV (στο εξής: Universal Music) είναι δισκογραφική εταιρία, με έδρα την Baarn (Κάτω Χώρες), και μέλος του ομίλου Universal Music Group, με έδρα τις Ηνωμένες Πολιτείες. Η Universal Music International Ltd (στο εξής: Universal Ltd) είναι αδελφή εταιρία της Universal Music και επίσης μέλος του ομίλου Universal Music Group.

6. Το 1998, η Universal Ltd συμφώνησε με την B&M spol. s r. o. (στο εξής: B&M), εταιρία με έδρα την Τσεχική Δημοκρατία, και τους μετόχους της B&M ότι, ως εταιρία εν τέλει υποδειχθείσα προς τούτο εντός του ομίλου Universal Music Group, μία ή περισσότερες εταιρίες του ομίλου αυτού θα αγόραζαν κατ' αρχάς το 70 % των μετοχών της B&M, εν συνεχεία δε, ήτοι το 2003, τις υπόλοιπες μετοχές. Η τιμή για τις μετοχές θα καθοριζόταν το 2003 κατά το χρονικό σημείο της αγοράς αυτού του εναπομένοντος 30 % των μετοχών. Οι συμφωνίες αυτές ενσωματώθηκαν σε επιστολή δηλώσεως προθέσεων η οποία καθόριζε ως σκοπό μια τιμή πώλησεως ίση προς το πενταπλάσιο του μέσου ετήσιου κέρδους της B&M.

7. Τα μέρη διεξήγαγαν διαπραγματεύσεις για την πώληση και την παράδοση του 70 % των μετοχών της B&M, καθώς και για μια συμφωνία μετοχικής συνεργασίας για το εναπομένον 30 % των μετοχών. Κατόπιν αιτήματος της νομικής υπηρεσίας της Universal Music Group, η συμφωνία μετοχικής συνεργασίας συντάχθηκε από το τσεχικό δικηγορικό γραφείο Burns Schwartz International. Από τα τέλη Αυγούστου 1998 αντηλλάγησαν οκτώ σχέδια της συμφωνίας μετοχικής συνεργασίας μεταξύ της νομικής υπηρεσίας της Universal Music Group, της Burns Schwartz International και των μετόχων της B&M. Η Universal Music ορίστηκε ως αγοράστρια στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων αυτών.

8. Στις 5 Νοεμβρίου 1998, η Universal Music, η B&M και οι μέτοχοι αυτής της τελευταίας συνήψαν τη συμφωνία μετοχικής συνεργασίας.

9. Από τη δικογραφία που ετέθη υπόψη του Δικαστηρίου συνάγεται ότι τροποποίηση προταθείσα από τη νομική υπηρεσία της Universal Music Group δεν μεταφέρθηκε ολόκληρη στο κείμενο της συμφωνίας από συνεργάτη του γραφείου Burns Schwartz International, πράγμα που οδήγησε στον πενταπλασιασμό της τιμής πώλησεως σε σχέση με την επιδιωχθείσα τιμή πώλησεως και στον εν συνεχεία πολλαπλασιασμό της επί τον αριθμό των μετόχων.

10. Όταν, τον Αύγουστο 2003, η Universal Music εκπλήρωσε την υποχρέωσή της να αγοράσει το 30 % των εναπομεινών μετοχών από τους μετόχους της B&M και υπολόγισε την τιμή, σύμφωνα με την επιδιωχθείσα τιμή πώλησεως, στο ποσό των 10 180 281 τσεχικών κορωνών (CZK) (περίπου 313 770,41 ευρώ), οι μέτοχοι της B&M αξίωσαν το ποσό που προέκυπτε από τον τύπο υπολογισμού που περιλαμβάνονταν στη συμφωνία μετοχικής συνεργασίας και το οποίο ανερχόταν σε 1 003 605 620 CZK (περίπου 30 932 520,27 ευρώ).

11. Η Universal Music και οι μέτοχοι της B&M αποφάσισαν να φέρουν τη διαφορά τους ενώπιον επιτροπής διαιτησίας, ενώπιον της οποίας κατέληξαν σε διακανονισμό στις 31 Ιανουαρίου 2005. Σε εκτέλεση του διακανονισμού αυτού, η Universal Music κατέβαλε το ποσό των 2 654 280,03 ευρώ για το 30 % των εναπομεινών μετοχών (στο εξής: ποσό του διακανονισμού). Εξόφλησε το ποσό του διακανονισμού με έμβασμα που πιστώθηκε σε τραπεζικό λογαριασμό που έχει στις Κάτω Χώρες. Η μεταφορά πραγματοποιήθηκε σε πίστωση λογαριασμού τον οποίο οι μέτοχοι που προέβησαν στην πώληση των μετοχών της B&M διατηρούν στην Τσεχική Δημοκρατία.

12. Η Universal Music άσκησε αγωγή ενώπιον του rechtbank Utrecht (πρωτοδικείου της Ουτρέχτης) με αίτημα να υποχρεωθούν αλληλεγγύως και εις ολόκληρον οι εναγόμενοι στην καταβολή 2 767 861,25 ευρώ, πλέον τόκων και εξόδων, λόγω της οιονεί αδιοπρακτικής ευθύνης τους. Το αίτημα αυτό αντιστοιχεί στη ζημία την οποία Universal Music υποστηρίζει ότι υπέστη λόγω της πλημμέλειας συνεργάτη του γραφείου Burns Schwartz International κατά τη σύνταξη του κειμένου της συμφωνίας μετοχικής συνεργασίας. Το ζητούμενο ποσό αποζημιώσεως συνίσταται στη διαφορά μεταξύ, αφ' ενός, της επιδιωχθείσας τιμής πώλησεως και, αφ' ετέρου, του ποσού του διακανονισμού και των εξόδων στα οποία η Universal Music υποβλήθηκε στο πλαίσιο της διαιτησίας και του διακανονισμού.

13. Η Universal Music προέβαλε ότι, κατόπιν της προσαπτόμενης στους εναγομένους πράξεως, υπέστη μια «αρχική περιουσιακή ζημία» στις Κάτω Χώρες, για τον λόγο ότι κατέβαλε το ποσό του διακανονισμού και τα συνδεδεμένα με τη διαιτησία έξοδα, καθώς και με τον διακανονισμό χρησιμοποιώντας την περιουσία της που βρίσκεται στις Κάτω Χώρες στις οποίες έχει την έδρα της.

14. Οι M. T. Schilling και J. Brož, κάτοικοι αντιστοίχως Ρουμανίας και Τσεχικής Δημοκρατίας, αμφισβήτησαν τη διεθνή δικαιοδοσία του ολλανδικού δικαστηρίου προβάλλοντας ότι η καταβολή του ποσού του διακανονισμού και τα έξοδα που βάρυναν την περιουσία της Universal Music δεν μπορεί να θεωρηθεί ως αρχική περιουσιακή ζημία που επήλθε στις Κάτω Χώρες κατόπιν της συμπεριφοράς που έλαβε χώρα στην Τσεχική Δημοκρατία.

15. Με απόφαση της 27ης Μαΐου 2009, το rechtbank Utrecht έκρινε ότι στερείται δικαιοδοσίας να εκδικάσει την ασκηθείσα από την Universal Music αγωγή. Κατά την εκτίμησή του, η προβαλλόμενη από την Universal Music ζημία αποτελούσε αμιγώς περιουσιακή ζημία η οποία ήταν το άμεσο αποτέλεσμα του ζημιογόνου γεγονότος. Το ερώτημα που ετίθετο ήταν αν ο τόπος όπου επήλθε η ζημία αυτή, εν προκειμένω το Baarn όπου εδρεύει η Universal Music, μπορούσε να θεωρηθεί ως ο τόπος όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός κατά την έννοια του άρθρου 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001. Κατά την εκτίμηση του rechtbank Utrecht, τούτο δεν συμβαίνει διότι δεν υφίσταντο επαρκή συνδεδετικά στοιχεία προκειμένου να θεωρηθεί ότι τα ολλανδικά δικαστήρια έχουν δικαιοδοσία δυνάμει του άρθρου 5, σημείο 3, του εν λόγω κανονισμού.

16. Κατόπιν εφέσεως που άσκησε ενώπιόν του η Universal Music, το Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (εφετείο του Arnhem-Leeuwarden) επικύρωσε, με απόφαση της 15ης Ιανουαρίου 2013, την απόφαση του rechtbank Utrecht. Όσον αφορά το εν λόγω άρθρο 5, σημείο 3, το δικαστήριο αυτό έκρινε ότι δεν υφίστατο εν προκειμένω το ιδιαιτέρως στενό συνδεδετικό στοιχείο μεταξύ της αγωγής και του επιληφθέντος δικαστηρίου που αποτελεί κριτήριο για την εφαρμογή του άρθρου 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001. Το γεγονός και μόνον ότι εταιρία εγκατεστημένη στις Κάτω Χώρες έπρεπε να καταβάλει το ποσό του διακανονισμού δεν αρκούσε προκειμένου να θεμελιωθεί η δικαιοδοσία των ολλανδικών δικαστηρίων.

17. Η Universal Music άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως του εφετείου ενώπιον του Hoge Raad der Nederlanden (Ανώτατου δικαστηρίου των Κάτω Χωρών). Οι M. T. Schilling και J. Brož κατέθεσαν χωριστά μη αυτοτελή αντίθετη αίτηση αναίρέσεως.

18. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το Δικαστήριο είχε την ευκαιρία να αποφανθεί, με την απόφαση *Marinari*³, ότι ο τόπος όπου ο ζημιωθείς υποστηρίζει ότι υπέστη περιουσιακή ζημία αποτελούσα συνέπεια της ζημίας η οποία αρχικώς επήλθε εντός άλλου συμβαλλομένου κράτους δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ο τόπος όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός, συμφώνως προς το άρθρο 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001.

19. Εντούτοις, το Δικαστήριο δεν έχει ακόμη διευκρινίσει το κριτήριο ή τον τρόπο προσεγγίσεως βάσει του οποίου ο εθνικός δικαστής θα μπορούσε να αποφανθεί εάν πρόκειται για αρχική περιουσιακή ζημία, η οποία ονομάζεται επίσης βασική περιουσιακή ζημία ή άμεση περιουσιακή ζημία, ή άλλως για περιουσιακή ζημία η οποία απορρέει από αυτήν την τελευταία ή που αποτελεί αποτέλεσμά της, ονομαζόμενη επίσης επακόλουθη ζημία ή έμμεση ζημία.

20. Το Δικαστήριο δεν έχει υποδείξει ούτε το κριτήριο ούτε τον τρόπο προσεγγίσεως βάσει του οποίου ο εθνικός δικαστής θα πρέπει να καθορίζει τον τόπο όπου συνέβη ή θεωρείται ότι συνέβη η περιουσιακή ζημία, άμεση ή έμμεση.

21. Κατά την εκτίμηση του *Hoge Raad der Nederlanden*, τίθεται επίσης το ερώτημα εάν, και σε ποιο βαθμό, ο εθνικός δικαστής που καλείται να αποφανθεί εάν έχει εν προκειμένω δικαιοδοσία δυνάμει του κανονισμού 44/2001 υποχρεούται να θεμελιώσει την εκτίμησή του στους συναφείς ισχυρισμούς του ενάγοντος ή του αιτούντος ή, άλλως, εάν υποχρεούται να λάβει επίσης υπόψη του τα στοιχεία που προβάλλει ο εναγόμενος προς αντίκρουση των ισχυρισμών αυτών.

22. Υπό τις συνθήκες αυτές, το αιτούν δικαστήριο αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει το άρθρο 5, [σημείο] 3, του κανονισμού [44/2001] να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ως “τόπος όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός” δύναται να θεωρηθεί ο τόπος σε κράτος μέλος όπου επήλθε η ζημία, αν η ζημία αυτή συνίσταται αποκλειστικά σε περιουσιακή ζημία η οποία απορρέει ευθέως από παράνομη πράξη τελεσθείσα σε άλλο κράτος μέλος;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

α) Βάσει ποιου κριτηρίου ή από ποια σκοπιά πρέπει το εθνικό δικαστήριο, κατά την εξέταση της διεθνούς δικαιοδοσίας του δυνάμει του άρθρου 5, [σημείο] 3, του κανονισμού 44/2001, να καθορίσει αν στη συγκεκριμένη περίπτωση πρόκειται για περιουσιακή ζημία απορρέουσα ευθέως από παράνομη συμπεριφορά (“αρχική περιουσιακή ζημία” ή “άμεση περιουσιακή ζημία”), ή για περιουσιακή ζημία απορρέουσα από επελθούσα αλλού αρχική ζημία ή για ζημία αποτελούσα το επακόλουθο ζημίας επελθούσας αλλού (“επακόλουθη ζημία” ή “έμμεση περιουσιακή ζημία”);

β) Βάσει ποιου κριτηρίου ή από ποια σκοπιά πρέπει το εθνικό δικαστήριο, κατά την εξέταση της διεθνούς δικαιοδοσίας του δυνάμει του άρθρου 5, [σημείο] 3, του κανονισμού 44/2001, να καθορίσει τον τόπο όπου, στη συγκεκριμένη περίπτωση, επήλθε ή θεωρείται ότι επήλθε η — άμεση ή έμμεση— περιουσιακή ζημία;

3) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, πρέπει ο κανονισμός 44/2001 να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το εθνικό δικαστήριο, το οποίο πρέπει να εξετάσει αν στη συγκεκριμένη περίπτωση έχει διεθνή δικαιοδοσία βάσει του κανονισμού αυτού, οφείλει να στηρίξει την κρίση του στους σχετικούς ισχυρισμούς του ενάγοντος ή του αιτούντος, ή υπό την έννοια ότι το εν λόγω δικαστήριο οφείλει επίσης να λάβει υπόψη όσα ο εναγόμενος ή ο καθού προέβαλε για να αμφισβητήσει τους πιο πάνω ισχυρισμούς;»

3 — C-364/93, EU:C:1995:289.

23. Η ενάγουσα στην κύρια δίκη, οι M. T. Schilling και J. Brož, η Ελληνική Κυβέρνηση, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέθεσαν παρατηρήσεις και ανέπτυξαν προφορικά τα επιχειρήματά τους κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση που διεξήχθη στις 25 Νοεμβρίου 2015.

IV – Ανάλυση

A — Εισαγωγικές παρατηρήσεις

24. Στις παρούσες προτάσεις παραθέτω τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με τη Σύμβαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις⁴, όπως τροποποιήθηκε από τις επακολουθείσασες συμβάσεις σχετικά με την προσχώρηση των νέων κρατών μελών στη σύμβαση αυτή (στο εξής: Σύμβαση των Βρυξελλών), δεδομένου ότι, στον βαθμό που ο κανονισμός 44/2001 αντικατέστησε τη Σύμβαση των Βρυξελλών, η ερμηνεία στην οποία προέβη το Δικαστήριο όσον αφορά τις διατάξεις της σύμβασεως αυτής ισχύει εξίσου για τις διατάξεις του κανονισμού αυτού, οσάκις οι διατάξεις των νομοθετημάτων αυτών μπορούν να χαρακτηριστούν ισοδύναμες⁵. Πράγματι, η θεμελιώδης διάταξη στην παρούσα υπόθεση, ήτοι το άρθρο 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001, έχει σχεδόν πανομοιότυπη διατύπωση με αυτήν της ομόλογης διατάξεως της Συμβάσεως των Βρυξελλών, της οποίας τη δομή επαναλαμβάνει. Δεδομένης αυτής της ισοδυναμίας, επιβάλλεται να διασφαλιστεί, συμφώνως προς την αιτιολογική σκέψη 19 του κανονισμού 44/2001, η ερμηνευτική συνέχεια αυτών των δύο νομοθετημάτων⁶.

B — Επί του πρώτου ερωτήματος

25. Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν το άρθρο 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι μπορεί να θεωρηθεί ως «τόπος όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός» ο κείμενος σε άλλο κράτος μέλος τόπος στον οποίον επήλθε η ζημία⁷, οσάκις η ζημία αυτή συνίσταται αποκλειστικώς σε περιουσιακή ζημία η οποία απορρέει άμεσα από παράνομη πράξη τελεσθείσα σε άλλο κράτος μέλος.

26. Επομένως, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, εάν η περιουσιακή ζημία την οποία ο ζημιωθείς υπέστη σε κράτος μέλος αποτελεί επαρκές κριτήριο συνδέσεως προκειμένου να καθοριστεί το αρμόδιο δικαστήριο δυνάμει του άρθρου 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001.

27. Επομένως, μόνον κατά παρέκκλιση από τη θεμελιώδη αρχή που θέτει το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001, περί γενικής δωσιδικίας των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου έχει την κατοικία του ο εναγόμενος προβλέπεται στο κεφάλαιο II, τμήμα 2, του κανονισμού αυτού σειρά ειδικών βάσεων διεθνούς δικαιοδοσίας, μεταξύ των οποίων καταλέγεται η προβλεπόμενη από το άρθρο 5, σημείο 3, του κανονισμού αυτού⁸. Συγκεκριμένα, στο μέτρο που η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων του τόπου όπου συνέβη ή ενδέχεται να συμβεί το ζημιογόνο γεγονός συνιστά κανόνα περί ειδικής βάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας, ο κανόνας αυτός χρήζει αυτοτελούς και στενής ερμηνείας⁹ με αποτέλεσμα να μην επιτρέπεται ερμηνεία βαινουσα πέραν των περιπτώσεων που ρητώς προβλέπει ο εν λόγω κανονισμός¹⁰.

4 — ΕΕ 1982, L 388, σ. 7.

5 — Απόφαση TNT Express Nederland (C-533/08, EU:C:2010:243, σκέψη 36 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

6 — Βλ. επίσης, όσον αφορά ακριβώς το άρθρο 5, σκέψη 3, του κανονισμού 44/2001, απόφαση Zuid-Chemie (C-189/08, EU:C:2009:475, σκέψη 19).

7 — Προκειμένου να αποφευχθεί οποιοσδήποτε κίνδυνος συγχύσεως, σπεύδω να τονίσω ότι οι όροι «ζημία» και «βλάβη» χρησιμοποιούνται αδιακρίτως στις παρούσες προτάσεις.

8 — Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις Coty Germany (C-360/12, EU:C:2014:1318, σκέψη 44) και Melzer (C-228/11, EU:C:2013:305, σκέψη 23).

9 — Κατά πάγια νομολογία. Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις Holterman Ferho Exploitatie κ.λπ. (C-47/14, EU:C:2015:574, σκέψη 72), CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, σκέψη 37) και Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, σκέψη 43).

10 — Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις Coty Germany (C-360/12, EU:C:2014:1318, σκέψη 45) και Melzer (C-228/11, EU:C:2013:305, σκέψη 24).

28. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ο περιλαμβανόμενος στο άρθρο 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001 κανόνας περί ειδικής βάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας στηρίζεται στην ύπαρξη ιδιαιτέρως στενού συνδέσμου μεταξύ της διαφοράς και του δικαστηρίου του τόπου όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός, συνδέσμου ο οποίος δικαιολογεί την απονομή διεθνούς δικαιοδοσίας στο τελευταίο για λόγους ορθής απονομής της δικαιοσύνης και αποτελεσματικής οργάνωσης της δίκης¹¹. Πράγματι, το δικαστήριο του τόπου όπου επήλθε το ζημιογόνο γεγονός είναι συνήθως το πλέον κατάλληλο να αποφανθεί, ιδίως για λόγους εγγύτητας προς τη διαφορά καθώς και ευχέρειας συλλογής των αποδείξεων¹².

29. Επομένως, κατά το άρθρο 5, παράγραφος 3, του κανονισμού 44/2001, πρόσωπο που έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους μπορεί να εναχθεί σε άλλο κράτος μέλος εφόσον αντικείμενο της δίκης είναι ενοχή από αδικοπραξία, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου συνέβη ή ενδέχεται να συμβεί το ζημιογόνο γεγονός.

30. Επισημαίνω ότι η διάταξη αυτή ουδαμού κάνει λόγο για βλάβη ή για ζημία, αλλά για ζημιογόνο γεγονός. Επομένως, το άρθρο 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001 δεν αφορά πρωτίστως τη ζημία, αλλά το γεγονός που προκάλεσε τη ζημία. Φρονώ ότι είναι προφανής η λογική της διατάξεως αυτής: ο δικαστής του τόπου όπου όντως προκλήθηκε η ζημία θα είναι κατά κανόνα σε καλύτερη θέση να συγκεντρώσει τα πραγματικά περιστατικά, να εξετάσει τους μάρτυρες και να επιχειρήσει οποιαδήποτε δικονομική πράξη.

31. Ούτως εχόντων των πραγμάτων, είναι τοις πάσι γνωστόν ότι το Δικαστήριο, από της υποθέσεως επί της οποίας εξεδόθη η απόφαση Bier, γνωστή ως «Mines de potasse d'Alsace»¹³, που απετέλεσε τον καθοδηγητικό μίτο για παρεμφερείς υποθέσεις, ερμηνεύει τον όρο «τόπος όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός» ως περιλαμβάνοντα δύο διαφορετικούς τόπους, ήτοι τον τόπο όπου επήλθε η ζημία¹⁴, καθώς και τον τόπο του αιτιακού γεγονότος¹⁵, το οποίο προκάλεσε τη ζημία αυτή¹⁶.

32. Όσον αφορά την περιουσιακή ζημία, το Δικαστήριο απεφάνθη με την απόφαση Marinari¹⁷ ότι ο όρος «τόπος όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός» έχει την έννοια ότι δεν καλύπτει τον τόπο στον οποίο ο ζημιωθείς ισχυρίζεται ότι υπέστη περιουσιακή ζημία αποτελούσα επακόλουθο της αρχικώς επελθούσας ζημίας την οποία υπέστη εντός άλλου συμβαλλομένου κράτους μέλους¹⁸. Εν προκειμένω, ο ενάγων είχε καταθέσει προς φύλαξη στο υποκατάστημα τραπέζης του Ηνωμένου Βασιλείου μια δέσμη αξιογράφων εις διαταγήν την οποία οι υπάλληλοι της τραπέζης αρνήθηκαν να επιστρέψουν ειδοποιώντας ταυτοχρόνως την αστυνομία για την ύπαρξη των αξιογράφων αυτών τα οποία ήσαν, κατ' αυτούς, ύποπτης προελεύσεως, πράγμα που οδήγησε στη σύλληψη του ενάγοντος και στη συντηρητική κατάσχεση των αξιογράφων εις διαταγήν. Αφού η αγγλική δικαιοσύνη τον απήλλαξε από κάθε κατηγορία, ο ενάγων προσέφυγε στα ιταλικά δικαστήρια προκειμένου να υποχρεωθεί η τράπεζα να του αποκαταστήσει τη ζημία που υπέστη από τη συμπεριφορά των υπαλλήλων της. Με την αγωγή ζητούσε την επιδίκαση ποσού ίσου προς την αξία των αξιογράφων εις διαταγήν και την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη λόγω της κρατήσεώς του, της καταγγελίας διαφόρων συμβάσεων και της προσβολής της καλής του φήμης.

11 — Βλ. απόφαση Zuid-Chemie (C-189/08, EU:C:2009:475, σκέψη 24 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

12 — Απόφαση Zuid-Chemie (C-189/08, EU:C:2009:475, σκέψη 24 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

13 — 21/76, EU:C:1976:166.

14 — Επονομαζόμενος «Erfolgsort» κατά τη γερμανική θεωρία.

15 — Επονομαζόμενος «Handlungsort» κατά τη γερμανική θεωρία.

16 — 21/76 (EU:C:1976:166, σκέψη 24). Βλ., επίσης, αποφάσεις Zuid-Chemie (EU:C:2009:475, σκέψη 23) και Kainz (C-45/13, EU:C:2014:7, σκέψη 23).

17 — C-364/93, EU:C:1995:289.

18 — Βλ. απόφαση Marinari (C-364/93, EU:C:1995:289, σκέψη 21).

33. Στην υπόθεση που αποτελεί το αντικείμενο της κυρίας δίκης, η σύμβαση με την εσφαλμένη ρήτρα απετέλεσε αντικείμενο διαπραγματεύσεως και υπεγράφη στην Τσεχική Δημοκρατία. Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των συμβαλλομένων καθορίστηκαν σε αυτό το κράτος μέλος, περιλαμβανομένης της υποχρεώσεως της Universal Music να καταβάλει υψηλότερο ποσό από αυτό που είχε αρχικώς προβλεφθεί για το 30 % των εναπομεινασών μετοχών. Αυτή η συμβατική υποχρέωση, την οποία τα συμβαλλόμενα μέρη δεν είχαν την πρόθεση να συνομολογήσουν, γεννήθηκε στην Τσεχική Δημοκρατία. Επομένως, σε αυτό το κράτος μέλος κατέστη οριστική και δεσμευτική η υποχρέωση καταβολής τιμήματος υψηλότερου του προβλεφθέντος και σε αυτό φρονώ ότι επήλθε η ζημία.

34. Η διαπίστωση αυτή καθιστά το πρώτο και το δεύτερο ερώτημα υποθετικά, στον βαθμό που, κατά πάγια νομολογία, ο «τόπος όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός» βρίσκεται στην Τσεχική Δημοκρατία.

35. Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο προβάλλει ότι δεν βρήκε στη νομολογία του Δικαστηρίου απάντηση στο ερώτημα εάν η περιουσιακή ζημία και μόνον μπορεί να συνιστά «Erfolgsort» και, επομένως, να θεμελιώσει τη δικαιοδοσία δυνάμει του άρθρου 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001. Με άλλα λόγια, διερωτάται εάν υπάρχει δικαιοδοσία δυνάμει της προπαρατεθείσας διατάξεως οσάκις δεν υπήρξε ήδη αρχική ζημία όπως στην υπόθεση επί της οποίας εξεδόθη η απόφαση *Marinari*¹⁹.

36. Επικουρικώς και σε μια τέτοια περίπτωση, το βασικό ζήτημα της παρούσας υποθέσεως είναι επομένως εάν η παραδοχή του Δικαστηρίου στην απόφαση «*Mines de potasse d'Alsace*»²⁰, κατά την οποία ο όρος «τόπος όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός» περιλαμβάνει αμφοτέρους τους τόπους, ισχύει και στην περίπτωση που η ζημία είναι αμιγώς περιουσιακή.

37. Φρονώ ότι τούτο δεν συμβαίνει.

38. Οσάκις πρόκειται για περιουσιακή ζημία, ήτοι για ζημία η οποία συνίσταται αποκλειστικώς σε μείωση περιουσιακών στοιχείων²¹, φρονώ ότι η έννοια του «Erfolgsort» δεν έχει τόσο μεγάλη σημασία²². Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι έννοιες του «Handlungsort» και του «Erfolgsort» δεν μπορούν να διακριθούν. Για τον καθορισμό του τυχόν «Erfolgsort», το παν εξαρτάται, στην περίπτωση αυτή, από τον τόπο όπου βρίσκονται τα περιουσιακά στοιχεία, ο οποίος κατά κανόνα συμπίπτει με τον τόπο της κατοικίας ή, στην περίπτωση νομικού προσώπου, με αυτόν της έδρας. Το ζήτημα αυτό επηρεάζεται συχνά από τυχαίους παράγοντες και συνδέεται με εκτιμήσεις άσχετες προς τα κρινόμενα πραγματικά περιστατικά.

39. Ως εκ τούτου, θα είμαι προσεκτικός όσον αφορά την κατά γράμμα μεταφορά της νομολογίας που δημιούργησε η απόφαση *Mines de potasse d'Alsace*²³ σε μια κατάσταση στην οποία η ζημία είναι περιουσιακή. Όπως ορθώς τόνισε η Επιτροπή με τις παρατηρήσεις της, ο λόγος για τον οποίο το Δικαστήριο δέχθηκε, με την απόφαση *Mines de potasse d'Alsace*²⁴, τη δυνατότητα του ενάγοντος να επιλέγει μεταξύ του τόπου όπου επήλθε η ζημία και του τόπου στον οποίο σημειώθηκε το αιτιακό γεγονός που προκάλεσε τη ζημία δεν είναι να διευρύνει την εξαίρεση από τον γενικό κανόνα περί δικαιοδοσίας. Η λογική μιας τέτοιας επιλογής συνδέεται με την ανάγκη να υπάρξει η μεγαλύτερη κατά το δυνατόν εγγύτητα προς τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς και να υποδειχθεί το δικαστήριο που είναι το πλέον ενδεδειγμένο να επιληφθεί της υποθέσεως και, στη συνάφεια αυτή, να διεξαγάγει λυσιτελώς τη δίκη, π.χ. διά της συλλογής αποδεικτικών στοιχείων και εξετάσεως των μαρτύρων.

19 — C-364/93, EU:C:1995:289,

20 — 21/76, EU:C:1976:166.

21 — «Vermögensschade» κατά την ορολογία του αιτούντος δικαστηρίου.

22 — Βεβαίως, άλλως έχουν τα πράγματα εάν η άδικη πράξη πλήττει την περιουσία καθ' εαυτήν. Στην περίπτωση αυτή, είναι σαφές κατ' εμέ ότι ο «Erfolgsort» μπορεί άνετα να είναι ο τόπος όπου προκλήθηκε η περιουσιακή ζημία. Βλ. επίσης, υπό την έννοια αυτή, *Mankowski, P.*, σε *Magnus, U.*, και *Mankowski, P.*, *Brussels Ibis Regulation — Commentary*, Verlag Dr. Otto Schmidt, Κολωνία, 2016, άρθρο 7, σημείο 328.

23 — 21/76, EU:C:1976:166.

24 — 21/76, EU:C:1976:166.

40. Επομένως, όπως προελέχθη, όλοι οι παράγοντες οι οποίοι παρέχουν τη δυνατότητα σε ένα δικαστήριο να προβεί σε λυσιτελή διεξαγωγή της δίκης βρίσκονται στην Τσεχική Δημοκρατία.

41. Με άλλα λόγια, για λόγους ορθής απονομής της δικαιοσύνης και οικονομίας της δίκης, το γεγονός και μόνον ότι εταιρία εγκατεστημένη στις Κάτω Χώρες προέβη στην καταβολή του ποσού του διακανονισμού δεν αρκεί προκειμένου να θεμελιώσει τη δικαιοδοσία των ολλανδικών δικαστηρίων.

42. Φρονώ ότι η ανάλυση της νομολογίας του Δικαστηρίου δεν ανατρέπει την προσέγγιση αυτή.

43. Στην υπόθεση επί της οποίας εξεδόθη η απόφαση Kronhofer²⁵, ο ζημιωθείς, που ήταν εγκατεστημένος στην Αυστρία, απήντησε σε προσφορά η οποία συνίστατο στο άνοιγμα λογαριασμού στην Γερμανία στον οποίο μετέφερε κεφάλαια. Το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 5, σημείο 3, της συμβάσεως των Βρυξελλών έπρεπε να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η έκφραση «τόπος όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός» δεν αναφέρεται στον τόπο της κατοικίας του ενάγοντος όπου βρίσκεται «το επίκεντρο της περιουσίας του», για τον λόγο και μόνον ότι ο ενάγων υπέστη στον τόπο αυτόν οικονομική ζημία λόγω της σημειωθείσας σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος απώλειας ορισμένων περιουσιακών του στοιχείων²⁶. Η διαπίστωση αυτή είναι πειστική, δεδομένου ότι ο τόπος αυτός είναι μάλλον τυχαίος και δεν αποτελεί κατ' ανάγκην ένα αξιόπιστο κριτήριο συνδέσεως.

44. Στην υπόθεση επί της οποίας εξεδόθη η απόφαση Kolassa²⁷, επενδυτής είχε επενδύσει, στη χώρα του, ήτοι στην Αυστρία, ένα απολύτως συγκεκριμένο ποσό σε τράπεζα. Για το Δικαστήριο, η ζημία επήλθε στον τόπο όπου ο επενδυτής την υπέστη²⁸, ήτοι στην Αυστρία. Κατά το Δικαστήριο, θεμελιωνόταν δικαιοδοσία δυνάμει του άρθρου 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001²⁹.

45. Εντούτοις, φρονώ ότι δεν μπορεί να συναχθεί από την υπόθεση αυτή ένας γενικός κανόνας δυνάμει του οποίου η περιουσιακή ζημία αρκεί, καθ' εαυτήν, ως κριτήριο συνδέσεως για τους σκοπούς της προπαρατεθείσας διατάξεως. Τα πραγματικά περιστατικά στην υπόθεση επί της οποίας εξεδόθη η απόφαση Kolassa³⁰ παρουσίαζαν πράγματι ιδιαιτερότητες. Η εναγομένη στην υπόθεση αυτή, ήτοι μια βρετανική τράπεζα, είχε δημοσιεύσει ενημερωτικό δελτίο σχετικά με τα εν λόγω παραστατικά στην Αυστρία³¹, και μια αυστριακή τράπεζα είχε (επανα)πωλήσει τα παραστατικά αυτά.

46. Στην υπόθεση επί της οποίας εξεδόθη η απόφαση CDC Hydrogen Peroxide, που αφορούσε το δίκαιο του ανταγωνισμού, στην οποία οι ζημιωθέντες βρίσκονταν σε διάφορα κράτη μέλη, το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι αυτοί οι διαφορετικοί τόποι μπορούσαν να χρησιμεύσουν ως σημείο συνδέσεως³². Το Δικαστήριο απεφάνθη ότι, «[ό]σον αφορά ζημία που συνίσταται σε επιπλέον δαπάνες οι οποίες καταβλήθηκαν εξαιτίας τεχνηέντως υψηλής τιμής, [...], ο τόπος αυτός μπορεί να προσδιορισθεί μόνον για κάθε φερόμενο ως ζημιωθέντα ατομικώς, βρίσκεται δε, κατ' αρχήν, στην έδρα του προσώπου αυτού»³³.

25 — C-168/02, EU:C:2004:364.

26 — C-168/02 (EU:C:2004:364, σκέψη 20). Απόφαση Kronhofer (C-168/02, EU:C:2004:364, σκέψη 21).

27 — C-375/13, EU:C:2015:37.

28 — Απόφαση Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, σκέψη 54).

29 — Απόφαση Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, σκέψη 57).

30 — C-375/13, EU:C:2015:37.

31 — Βλ. επίσης προτάσεις μου επί της υποθέσεως Kolassa (C-375/13, EU:C:2014:2135, σημείο 64).

32 — C-352/13 (EU:C:2015:335, σκέψη 52).

33 — Απόφαση CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335).

47. Δεν θεωρώ ότι η παραδοχή αυτή μπορεί να θεμελιώσει έναν γενικό κανόνα δυνάμει του οποίου η έδρα της ζημιωθείσας επιχειρήσεως αποτελεί τον τόπο στον οποίο επήλθε η ζημία. Αντιθέτως, και στην περίπτωση αυτή η παραδοχή αυτή εξηγείται από τις ιδιαιτερότητες της εν λόγω υποθέσεως, στο πλαίσιο της οποίας είχε ζημιωθεί ένας μεγάλος αριθμός προσώπων. Ως εκ τούτου, δεν ήταν δυνατό να προσδιοριστεί ένας και μόνον τόπος ως ο τόπος όπου συνήφθη η σύμπραξη ούτε, συνεπώς, ο τόπος του αιτιακού γεγονότος. Περαιτέρω, φρονώ ότι η έδρα μιας επιχειρήσεως συνήθως συμπίπτει με τον τόπο των οικονομικών δραστηριοτήτων της.

48. Εν συνόψει, δεν βλέπω με ποιόν τρόπο το άρθρο 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001 θα μπορούσε να θεμελιώσει δικαιοδοσία δικαστηρίου ευρισκομένου σε κράτος μέλος με το οποίο η διαφορά έχει ως μόνο σημείο συνδέσεως το γεγονός ότι ο ζημιωθείς υπέστη σε αυτό περιουσιακή ζημία.

49. Ως εκ τούτου, προτείνω στο πρώτο ερώτημα να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί ως «τόπος όπου συνέβη το ζημιόγνοο γεγονός», ελλείψει άλλων σημείων συνδέσεως, ο κείμενος σε άλλο κράτος μέλος τόπος όπου επήλθε η ζημία οσάκις η ζημία αυτή συνίσταται αποκλειστικώς σε περιουσιακή ζημία λόγω παράνομης πράξεως που διεπράχθη σε άλλο κράτος μέλος.

50. Λαμβανομένης υπόψη της προτάσεως αυτής παρέλκει η εξέταση του δευτέρου ερωτήματος.

Γ — Επί του τρίτου ερωτήματος

51. Με το τρίτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν εάν το άρθρο 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ο εθνικός δικαστής που καλείται να εκτιμήσει εάν έχει δικαιοδοσία δυνάμει της διατάξεως αυτής υποχρεούται να θεμελιώσει την εκτίμησή του στους ισχυρισμούς που προβάλλει ο ενάγων ή εάν ο δικαστής αυτός υποχρεούται να συνεκτιμήσει και τα στοιχεία που προβάλλει ο εναγόμενος προς αντίκρουση των ισχυρισμών αυτών.

52. Έστω και αν το δικαστήριο δεν θέτει το ερώτημα αυτό παρά μόνο σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, φρονώ ότι είναι ενδιαφέρον να απαντηθεί, δεδομένου ότι το ερώτημα αυτό έχει γενικό χαρακτήρα και αναφέρεται στην εκτίμηση της δικαιοδοσίας, και όχι μόνον στο ζήτημα εάν η περιουσιακή ζημία αρκεί προκειμένου να θεμελιωθεί η δικαιοδοσία.

53. Προκαταρκτικώς, πρέπει να υπομνησθεί³⁴ ότι η δικαιοδοσία διέπεται από τους αυτοτελείς κανόνες του κανονισμού 44/2001, ενώ η ουσία της υποθέσεως κρίνεται βάσει του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου, το οποίο προσδιορίζεται από τους κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου που διέπουν τις συμβατικές³⁵ ή τις εξωσυμβατικές ενοχές³⁶.

54. Φρονώ ότι η υφιστάμενη νομολογία παρέχει πολλά στοιχεία για την απάντηση στο ερώτημα αυτό.

55. Ο κανονισμός 44/2001 δεν διευκρινίζει την έκταση των υποχρεώσεων ελέγχου που υπέχει το εθνικό δικαστήριο κατά τον έλεγχο της διεθνούς δικαιοδοσίας του. Κατά πάγια νομολογία, η Σύμβαση των Βρυξελλών δεν είχε ως σκοπό να ενοποιήσει τους κανόνες ουσιαστικού και δικονομικού δικαίου των διαφόρων συμβαλλομένων κρατών, αλλά να κατανειμί τη διεθνή δικαιοδοσία όσον αφορά την επίλυση των αστικών και εμπορικών διαφορών στις ενδοκοινοτικές σχέσεις και να διευκολύνει την

34 — Βλ. επίσης προτάσεις μου επί της υποθέσεως Kolassa (C-375/13, EU:C:2014:2135, σκέψη 69).

35 — Κανονισμός (ΕΚ) 593/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (Ρώμη Ι) (ΕΕ L 177, σ. 6).

36 — Κανονισμός (ΕΚ) 864/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2007, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές (Ρώμη ΙΙ) (ΕΕ L 199, σ. 40).

εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων³⁷. Εξάλλου, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι, προκειμένου περί δικονομικών κανόνων, πρέπει να γίνεται αναφορά στους εθνικούς κανόνες που πρέπει να εφαρμόσει το δικάζον δικαστήριο, υπό την επιφύλαξη ότι η εφαρμογή των κανόνων αυτών δεν θίγει την πρακτική αποτελεσματικότητα της Συμβάσεως των Βρυξελλών³⁸.

56. Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο έκρινε ότι ο ενάγων δύναται να επιλέξει ως κατά τόπον αρμόδιο το δικαστήριο του τόπου εκτελέσεως της συμβάσεως, δυνάμει του άρθρου 5, παράγραφος 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, ακόμη και αν η κατάρτιση της συμβάσεως, που αποτελεί τη βάση της αγωγής, τελούσε υπό αμφισβήτηση μεταξύ των διαδίκων³⁹. Διευκρίνισε επίσης ότι είναι σύμφωνο προς αυτό το πνεύμα ασφάλειας δικαίου το να μπορεί εύκολα το επιληφθέν εθνικό δικαστήριο να αποφαινεται επί της δικαιοδοσίας του βάσει των κανόνων της εν λόγω συμβάσεως, χωρίς να είναι αναγκασμένο να προχωρήσει στην κατ' ουσίαν εξέταση της υποθέσεως⁴⁰.

57. Το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι, κατά το στάδιο εξετάσεως της διεθνούς δικαιοδοσίας, το επιληφθέν δικαστήριο δεν εκτιμά ούτε το παραδεκτό ούτε το βάσιμο της αρνητικής αναγνωριστικής αγωγής κατά την εθνική του νομοθεσία, αλλά εντοπίζει αποκλειστικώς τα συνδετικά στοιχεία με το κράτος στο οποίο εδρεύει, τα οποία δικαιολογούν τη διεθνή του δικαιοδοσία δυνάμει του άρθρου 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001⁴¹. Έκρινε επίσης ότι για την εφαρμογή του άρθρου 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001, το δικαστήριο ενώπιον του οποίου ασκήθηκε η αγωγή μπορεί, προκειμένου να ελέγξει απλώς αν έχει διεθνή δικαιοδοσία δυνάμει της ως άνω διατάξεως, να θεωρήσει αποδεδειγμένους τους ισχυρισμούς που προβάλλει ο ενάγων ως προς τις προϋποθέσεις στοιχειοθετήσεως της αδικοπρακτικής ή οιονεί αδικοπρακτικής ευθύνης⁴². Τέλος, απεφάνθη ότι, στο πλαίσιο του ελέγχου της διεθνούς δικαιοδοσίας βάσει του κανονισμού 44/2001, δεν απαιτείται η διεξαγωγή αποδεικτικής διαδικασίας ευρείας κλίμακας επί των επίδικων πραγματικών περιστατικών, τα οποία είναι κρίσιμα τόσο για το ζήτημα της διεθνούς δικαιοδοσίας όσο και για το υποστατό της προβαλλόμενης αξιώσεως και ότι, εντούτοις, το επιληφθέν δικαστήριο πρέπει να έχει τη δυνατότητα εξετάσεως της διεθνούς δικαιοδοσίας του υπό το πρίσμα όλων των στοιχείων που έχει στη διάθεσή του, συμπεριλαμβανομένων, ενδεχομένως, των ισχυρισμών που προβάλλει ο εναγόμενος⁴³.

58. Επομένως, προτείνω να δοθεί στο τρίτο ερώτημα η απάντηση ότι, προκειμένου να καθορίσει τη διεθνή δικαιοδοσία του δυνάμει των διατάξεων του κανονισμού 44/2001, το δικαστήριο που επιλαμβάνεται διαφοράς υποχρεούται να εκτιμήσει όλα τα στοιχεία που διαθέτει, συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων που προβάλλει ενδεχομένως ο εναγόμενος.

V – Συμπέρασμα

59. Με βάση τις προεκτεθείσες σκέψεις, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υποβλήθηκαν από το Hoge Raad der Nederlanden ως ακολούθως:

- 1) Το άρθρο 5, σημείο 3, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ως «τόπος όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός» δεν μπορεί να θεωρηθεί, ελλείψει άλλων σημείων συνδέσεως, ο κείμενος σε άλλο κράτος μέλος τόπος όπου επήλθε η ζημία, οσάκις η ζημία αυτή συνίσταται αποκλειστικώς σε περιουσιακή ζημία προερχόμενη από παράνομη πράξη διαπραχθείσα σε άλλο κράτος μέλος.

37 — Βλ., συναφώς, αποφάσεις Shevill κ.λπ. (C-68/93, EU:C:1995:61, σκέψη 35), Italian Leather (C-80/00, EU:C:2002:342, σκέψη 43), καθώς και DFDS Torline (C-18/02, EU:C:2004:74, σκέψη 23).

38 — Απόφασης Hagen (C-365/88, EU:C:1990:203, σκέψεις 19 και 20), καθώς και Shevill κ.λπ. (C-68/93, EU:C:1995:61, σκέψη 36).

39 — Απόφαση Effer (38/81, EU:C:1982:79, σκέψη 8).

40 — Απόφαση Benincasa (C-269/95, EU:C:1997:337, σκέψη 27).

41 — Απόφαση Folien Fischer και Fofitec (C-133/11, EU:C:2012:664, σκέψη 50).

42 — Απόφαση Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215, σκέψη 20).

43 — Απόφαση Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, σκέψη 65).

- 2) Προκειμένου να καθορίσει τη διεθνή δικαιοδοσία του δυνάμει των διατάξεων του κανονισμού 44/2001, το δικαστήριο που επιλαμβάνεται διαφοράς υποχρεούται να εκτιμήσει όλα τα στοιχεία που διαθέτει, συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων που προβάλλει ενδεχομένως ο εναγόμενος.